

351-71
ΠΕΡ

ΕΚΘΕΣΙΣ
ΕΠΙ ΤΩΝ ΛΙΜΕΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ
ΧΑΝΙΩΝ - ΣΟΥΔΑΣ

ΥΠΟ
ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΠΕΡΔΙΚΑΡΗ
ΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΛΙΜΕΝΟΛΟΓΟΥ

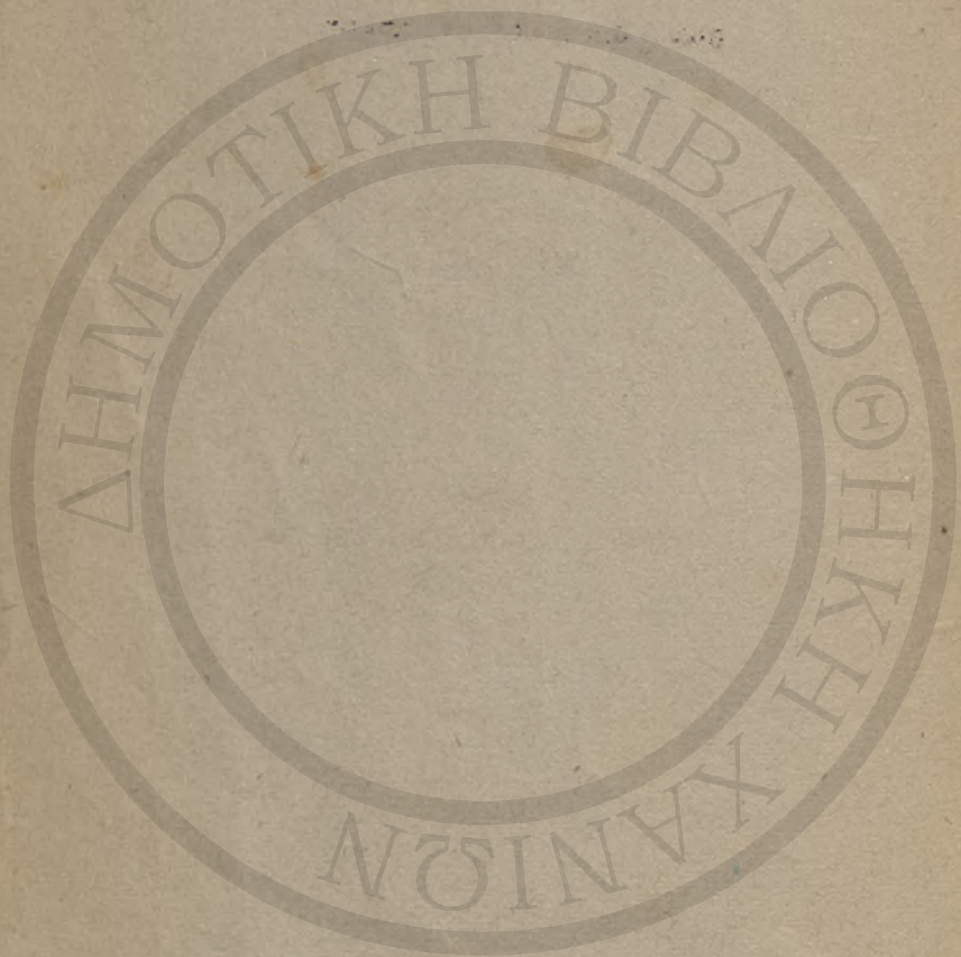
ΜΕΤΑ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

ΥΠΟ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Σ. ΝΑΞΑΚΗ
ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΛΙΜΕΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΧΑΝΙΩΝ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Σ. ΠΕΤΡΑΚΗ
ΧΑΝΙΑ 1930

351-71
ΠΕΡ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 — ΧΑΝΙΩΝ —
 4954
 28.3.1958
 Αριθ. 352. 24/ΡΕΡ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ Κ. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ ὑπὸ τοῦ διαπρεποῦς Λιμενολόγου κ. Ἀχιλ. Περδικάρη ἐκπονηθεῖσα μελέτη ἐκτελέσεως τῶν Λιμενικῶν Ἔργων Χανίων, ἀποτελεῖ τὴν ἀποκρυστάλλωσιν τῶν θετικωτέρων βλέψεων τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς Χανίων, ἥτις ἰδρυθεῖσα κατὰ τὸ ἔτος 1918 δὲν ἔπαυσε μεριμνῶσα ἔκτοτε διὰ τὴν κατασκευὴν Λιμενικῶν ἔργων ἀνταποκρινομένων πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ καθ' ἑκάστην ἀϋξανομένου εἰσαγωγικοῦ καὶ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου τῆς πόλεως Χανίων.

Ὁ κ. Περδικάρης ἀνατρέχων εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ Λιμενικοῦ ζητήματος Χανίων, ἐκθέτει σαφῶς καὶ πειστικῶς ἐν τῷ ἱστορικῷ μέρει τῆς προκειμένης μελέτης του ἐπὶ τῶν προτεινομένων ἔργων Χανίων—Σούδας, τὸ περιεχόμενον αἰσῶν τῶν μέχρι σήμερον ἐκπονηθεισῶν ὑπὸ διασήμων Λιμενολόγων μελετῶν, ὑποδεικνύων τὰ πλεονεκτήματα ἢ μειονεκτήματα ἐκάστης τούτων καὶ καταλήγει συμμεριζόμενος πλήρως τὰς ληφθεῖσας ὑπὸ τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς Χανίων τελικὰς ἀποφάσεις, ἱκανοποιουμένῃ οὕτω πλήρως διὰ τὸ μέχρι τοῦδε ἐπίμοχθον ἔργον τῆς.

Τὰ προτεινόμενα ἔργα δὲν ἀποτελοῦν βεβαίως ὅ,τι ἐν προκειμένῳ θὰ ἦτο τέλειον διὰ τὴν πόλιν Χανίων καὶ θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον ἐὰν κατορθοῦτο νὰ ἀποκτήσωμεν συγχρονισμένον καὶ ἀσφαλῆ λιμένα εἰς Κούμ—Καπί, συμφώνως πρὸς τὴν πλήρη καὶ τελείαν ἰπὸ πάσης ἀπόψεως μελέτην τοῦ μηχανικοῦ Ρενάρ. Δυστυχῶς ὁμως λόγοι οἰκονομικῆς φύσεως, ἀπολύτως ἀνυπέβλητοι ἠνάγκασαν τόσον τὴν τέως ὅσον καὶ τὴν νῦν Λιμενικήν

Ἐπιτροπὴν νὰ ἀποβλέψωσιν εἰς μίαν λύσιν ἐφικτὴν ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως, πληροῦσαν κατὰ μέγα μέρος τὰς λιμενικὰς ἀνάγκας τῶν Χανίων, καὶ πρωτίστως μὴ συνεπαγομένην αὐξήσει τοῦ Λιμενικοῦ φόρου, ὅστις καίτοι σήμερον ἀνέρχεται εἰς 4.80 ο)ο μόνον ἐπὶ τῶν παγίων φόρων τοῦ δημοσίου, θεωρεῖται ὡς ἀφορμὴ τῆς διαρροῆς τοῦ εἰσαγωγικοῦ ἐμπορίου τῆς πόλεως Χανίων πρὸς τοὺς διαφόρους παρακειμένους μικρολιμένας ἐπὶ ζημίᾳ τῶν ἐσόδων τοῦ λιμενικοῦ ἡμῶν Ταμείου.

Ἡ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως στάθμισις τῆς παρουσιαζομένης καταστάσεως, ἤγαγε τὴν Λιμενικὴν Ἐπιτροπὴν Χανίων εἰς τὴν ὁμόφωνον λήσιν τῆς ἀποφάσεως κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 1ης Φεβρουαρίου 1930, ὅπως δοθῇ πλέον ἢ ὀριστικὴ κατεύθυνσις τῶν Λιμενικῶν Ἔργων, ὡς αὕτη διατυπῶται ἐν τῇ προκειμένῃ μελέτῃ, μηδεμιᾶς ἄλλης λύσεως κριθείσης συζητησίμου ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς μεταξὺ τῶν ὁποίων συγκαταλέγονται ἀντιπρόσωποι, τοῦ Δήμου Χανίων, τοῦ Ἐμπορικοῦ Συλλόγου καὶ τοῦ Γεωργικοῦ Ἐπιμελητηρίου καὶ τῶν ὁποίων αἱ ἀποφάσεις εὐλόγως διέζονται ὑπὸ πνεύματος πρακτικότητος καὶ προσπαθείας ὅπως ἀποφευχθῇ ἡ οἰκονομικὴ ὑποδούλωσις τοῦ Νομοῦ Χανίων δι' ἔργων δυσαναλόγων πρὸς τὴν οἰκονομικὴν ἀντοχὴν τοῦ Λιμενικοῦ Ταμείου. Ἀλλὰ διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν ἐφαρμογὴν τῶν ληφθεισῶν ἀποφάσεων ἀπηρτίετο ὁ κατάλληλος Λιμενολόγος καὶ κατὰ τοῦτο ἡ Λιμενικὴ Ἐπιτροπὴ Χανίων θεωρεῖ ἑαυτὴν εὐτυχῆ ἕξασφαλίσασα τὰς ὑπηρεσίας τοῦ μοναδικοῦ Λιμενολόγου κ. Ἀχιλ. Περδικάρη διὰ τὴν ἐκλόνησιν τῆς μελέτης τῶν ἔργων Χανίων - Σούδας, τοῦ ὁποίου ἡ ἀναμφισβήτητος ἐπιστημονικὴ ἱκανότης καὶ πείρα, αἰτε χρηματίσαντος ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ἀρχιμηχανικοῦ τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς Ἡρακλείου, ὑπῆρξε πολυτιμώτατον κεφάλαιον δι' ἡμᾶς.

Τὰ ὑπὸ τῆς Λιμ. Ἐπιτροπῆς ἀποφασισθέντα ἔργα καὶ μελετηθέντα ὑπὸ τοῦ κ. Περδικάρη, διαιροῦνται εἰς δύο μέρη:

Α. Βελτίωσις τοῦ Ἐνετικῆς Λιμένος καὶ ἐκβάθυνσις τοῦ ἀνατολικῆς τμήματος αὐτοῦ μὲ προϋπολογισμόν δραχ. 6.000.000 περίπου.

Εὐνόητος τυγχάνει ἡ σπουδαιότης τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἔργου τούτου.

Ἐκ τῶν στατιστικῶν πινάκων τοῦ Ἐμπορικῆς Συλλόγου Χανίων πληροφοροῦμεθα ὅτι κατόπιν τῆς ἐπικρατήσεως τῶν βενζινοπλοίων, τὰ τρία τέταρτα σχεδόν τοῦ εἰσαγωγικῆς καὶ ἐξαγωγικῆς Ἐμπορίου διεξάγονται διὰ ἰστιοφόρων, βενζινοπλοίων καὶ μικρῶν ἀτμοπλοίων. Τὰ μικρὰ ταῦτα σκάφη, πραγματοποιουμένης τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἔργων βελτιώσεως τοῦ Ἐνετικῆς Λιμένος, θὰ δύνανται νὰ πλευρίζουν εὐχερῶς ἐπὶ μίσης κατασκευασθησομένης προβλήτης μήκους 57 περίπου μέτρων ἥτις θὰ διευκολύνῃ τοιοῦτοτρόπως τὰ μέγιστα τὴν φορτοεκφόρτωσιν. Ἄλλ' ἔτι σπουδαιότερον ἐπακολούθημα τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἔργων θὰ εἶναι ἡ ἀπόλυτος ἀσφάλεια ἐν καιρῶ τρικυμίας τῶν ἐν τῷ ἀνατολικῶ τμήματι τοῦ λιμένος ἠγκυροβολημένων παντοειδῶν σκαφῶν, ἅτινα μέχρι σήμερον ἦσαν ὑποχρεωμένα ἐν καιρῶ τρικυμίας εἶτε νὰ μεθορμίζωνται εἰς Σούδα πρὸς ἀσφάλειαν εἶτε νὰ ἀποκλείωνται εἰς τὸν Λιμένα Χανίων μὲ ἄμεσον κίνδυνον ναυαγίων, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐπανειλημμένως ἔλαβε δυστυχῶς χώραν μέχρι σήμερον.

Β. Κατασκευὴ προβλήτης ἐν τῷ Λιμένι Σούδας.

Διὰ τῆς κατασκευῆς τῆς ὑπὸ μελέτην προβλήτης, συγκειμένης ἐκ δύο σκελῶν σχήματος Γ τοῦ ἐνὸς διευθυνομένου ἐκ νότου πρὸς βορρᾶν καὶ ἐξικνουμένου εἰς μήκος 300 μέτρων, καὶ τοῦ ἐτέρου ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμᾶς καὶ μήκους 130 μέτρων, μὲ προϋπολογισμόν δὲ δαπάνης δραχ. 15.000.000. ἐπιτυγχάνεται ἔργον λίαν ἐξυπηρετικὸν τῶν ἐμπορικῶν ἀναγκῶν, οὐχὶ μόνον τοῦ Νομοῦ Χανίων ἀλλὰ καὶ τῶν παρακειμένων ἀλιμένων ἐμπορικῶν Κέντρων.

Παρὰ τὸ κάθετον σκέλος τῆς προβλήτης ταύτης θὰ εἶναι

δυνατόν νά πλευρίζουν πλοῖα βυθίσματος μέχρις ἑννέα μέτρων τούτέστι χωρητικότητος μέχρις 8000 τόννων.

Ἡ σημασία τοῦ ἔργου τούτου οὐδενὸς διαφεύγει τὴν προσοχὴν λαμβανομένου ὑπ' ὄψει ὅτι, διὰ τούτου θὰ ἐξυπηρετηθῇ μεγάλως ἐν τῷ προσεχεῖ μέλλοντι τὸ ἐξαγωγικὸν ἔμποριον τοῦ ἐλαίου, σταφίδος, καπνοῦ, καὶ ἰδίως τῶν ἐσπεριδοειδῶν ἐν γένει τῶν ὁποίων ἡ ἐξαγωγή, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ κ. Περδικάρη, «ἀποτελεῖ σχεδὸν τὴν σανίδα σωτηρίας τοῦ χεμιάζο μένου ἔμπορίου τοῦ Ἑρακλείου».

Ἐφόσον δὲ καὶ ὑπὸ τὰς παρούσας ἀκόμη δυσμενεῖς συνθήκας τὸ ἔμποριον τῶν φρούτων ἐν γένει ἀκμάζει καὶ καθ' ἑκάστην βαίνει ἀξανάμενον εἰς τὸν Νομὸν Χανίων, ἀσυγκρίτως περισσότερο ἢ ἀσφαλῆς καὶ ἀνέξοδος φόρτωσις τούτων ἐν παντὶ καιρῷ ἐκ τῆς προβλήτος Σούδας, ἐπὶ ἀτμοπλοίων τὰ ὁποῖα θὰ γνωρίζουν ἐκ τῶν προτέρων ὅτι ἡ φόρτωσις οὐδαμῶς πρόκειται νὰ παρακαλυθῇ συνελεῖα θαλασσοταραχῆς, θέλει συντελέσει εἰς τὴν πλέον ἐντατικὴν ἐκμετάλλεισιν τῶν πλουτοπαραγωγικῶν τούτων προϊόντων τοῦ Νομοῦ Χανίων.

Ὅπως ἰδιαιτέρως δεόν νὰ τονισθῇ ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ἀποψις τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἔργων τούτων ἐμελειθή δεόντως, ἐξασφαλισθείσης τῆς ὀλοκληρώσεως τῶν ὑπὸ μελέτην ἔργων, ἀνευ οὐδεμιᾶς ἀξήσεως τοῦ ἤδη ὑφισταμένου λιμενικοῦ φόρου. Διὰ νὰ εἴμεθα δὲ μᾶλλον συγκεκριμένοι ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, σημειοῦμεν ὅτι τὸ ἀποθεματικὸν τοῦ Λιμενικοῦ Ταμείου Χανίων ἀνερχόμενον εἰς 11.000.000 περίπου δραχμῶν θὰ διατεθῇ ἐν ἀρχῇ τῶν ἔργων. Λαμβανομένου ὅμως ὑπ' ὄψει ὅτι δὲν θὰ ἐπαρκέσῃ διὰ τὴν ἀπεπεράτωσιν αὐτῶν, θὰ πρᾶσθῃ ἀνάγκη συνάψεως δανείου τμηματικῶς μέχρι δραχ. 10.000.000 τοῦ ὁποίου ἡ χρεολυτικὴ δόσις διὰ τὴν ἐξόφλησιν, εἶναι ἀπολύτως ἐξησφαλισμένη ἐκ τῶν ἑτησίων ὑπολειμάτων τῶν εἰσπραξέων τοῦ Λιμενικοῦ Ταμείου, ἀνερχομένων εἰς δραχ. 1.500.000 καὶ πλέον.

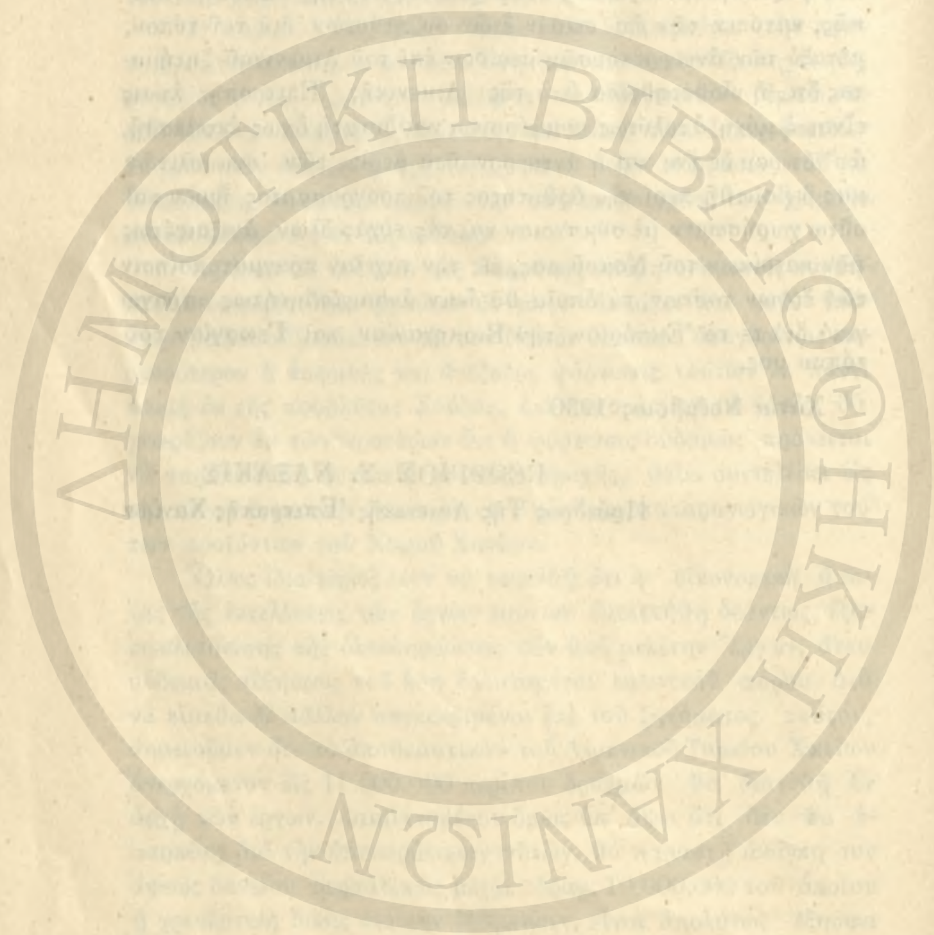
Εἰς τὴν ἀνατύπωσιν καὶ δωρεὰν διανομὴν τοῦ ἱστορικοῦ

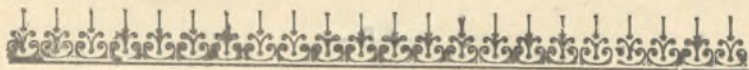
τῶν Λιμενικῶν Ἔργων Χανίων, προέβημεν ἀφ' ἐνὸς μὲν ἵνα πᾶς φορολογούμενος καὶ ἐνδιαφερόμενος πολίτης πεισθῇ τελικῶς, κατόπιν τῶν ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν συζητήσεων διὰ τοῦ τύπου, μεταξὺ τῶν ἀντιφρονουσῶν μερίδων ἐπὶ τοῦ Λιμενικοῦ ζητήματος ὅτι, ἡ υἱοθετηθεῖσα ὑπὸ τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς λύσις εἶναι ἡ μόνη ἀπολύτως συμφέρουσα καὶ δυνατὴ ὅπως ἐκτελεσθῇ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἵνα καὶ ἡ ἀντιφρονουῦσα μερὶς τῶν συμπολιτῶν μας βεβαιωθῇ περὶ τῆς ὀρθότητος τοῦ προγράμματος ἡμῶν καὶ οὕτω χωρήσωμεν μὲ σύμπνοιαν καὶ τὰς εὐχὰς ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν κατοίκων τοῦ Νομοῦ μας, εἰς τὴν ταχεῖαν πραγματοποιήσιν τῶν ἔργων τούτων, τὰ ὅποια θὰ ὄσιν ἀναμφισβητήτως παραγωγικὰ διὰ τε τὸ Ἐμπόριον, τὴν Βιομηχανίαν καὶ Γεωργίαν τοῦ τόπου μας.

Χανία Νοέμβριος 1930

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Σ. ΝΑΞΑΚΙΣ

Πρόεδρος Τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς Χανίων

ΕΚΘΕΣΙΣ
ΕΠΙ ΤΩΝ ΛΙΜΕΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ
ΧΑΝΙΩΝ - ΣΟΥΔΑΣ

Ἡ πόλις τῶν Χανίων, σπουδαιότερα τῆς Νήσου ἀπὸ ἀπόψεως ἱστορικῆς καὶ πολιτικῆς (ἐχρημάτισεν ἀνεκὰθεν πρωτεύουσα τῆς Τουρκοκρατουμένης αὐτονόμου Κρήτης, ὡς καὶ ἔδρα τῆς Γεν. Διοικήσεως) στερεῖται μολαταῦτα ἐπαρκοῦς εὐφόρου καὶ εὐχερῶς ἐκμεταλλευσίμου ἐνδοχώρας, ὥστε νὰ ἀποτελέσῃ μίαν καθαρῶς ἐμπορικὴν πόλιν. Ὁλόκληρος ὁ νομὸς Χανίων διασχίζεται ὑπὸ ὑψηλῶν καὶ ἀποκρήμων ὄρεων, ἅτινα ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐμποδίζουν τὴν ἐκμετάλλευσιν ὀλοκλήρου τοῦ ἐδάφους, ἀφ' ἑτέρου δὲ καθιστῶσι τὰς συγκοινωνίας ἐξαιρετικῶς δυσχερεῖς. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον, ὑπελείφθη πᾶντοτε ἐμπορικῶς τῆς ἐτέρας μεγάλης πόλεως τῆς Κρήτης, τοῦ Ἡρακλείου, ἧτις ταχύτερον καὶ ἀσφαλέστερον ἤκμασεν κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχάς.

Παρὰ ταῦτα ἡ πόλις αὕτη ἀπετέλεσε, λόγῳ ἰδίῳ τῆς λαμπρᾶς ποιότητος τῶν προϊόντων τῆς ἐνδοχώρας τῆς σοφιστρῶν ἐμπορικῶν κέντρον, τοῦ ὁποίου ἡ πρόσδος σημειοῦται σταθερά, ἰδίᾳ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν.

Ἡ διευκόλυνσις τῆς ἐντατικῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς ἐνδο-

χώρας ταύτης απαιτεῖ ἀναγκαστικῶς τὴν ὑπαρξίν:

1ον. Ἐνὸς πλήρους πυκνοῦ σιδηροδρομικοῦ ἢ ὄδικου δικτύου.

2ον. Ἐνὸς λιμένος, ἀσφαλούς, εὐρυχώρου καὶ παρέχοντος τὰ μέσα ἐργασίας εἰς τὴν ναυσιπλοΐαν.

Καὶ ἡ μὲν ἐκτέλεσις τοῦ ὄδικου δικτύου, ἀποκλειομένου λόγῳ τῆς διομορφώσεως τῆς ἐνδοχώρας καὶ τῶν τεραστίων δαπανῶν αἰτινες θ' ἀπητοῦντο πάντοτε τοῦ σιδηροδρομικοῦ τοιοῦτου, ἤρξατο κυβερνητικῇ μερίμνῃ καὶ δύναται τις νὰ ἀναμένῃ τὴν μερικὴν ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν συμπλήρωσίν του.

Τὸ γεγονός τοῦτο ἀνεξαρτήτως τῶν ἄλλων ὀφελιμάτων ἅτινα θὰ προσπορίσῃ εἰς τὴν τοπικὴν οἰκονομίαν, ἐντίνως ἐξαίρει τὴν ἔλλειψιν λιμένος καταλλήλου διὰ τὴν ναυσιπλοΐαν.

Ἐκ τῶν Μηχανικῶν οἵτινες ἐμπεριστατωμένως ἐμελέτησαν τὴν ἐκτέλεσιν λιμένος ἐν Χανίοις δυνάμεθα νὰ ἀναφέρωμεν τοὺς Quellenee καὶ Renard ἐπὶ κεφαλῆς Γαλλικῶν Τεχνικῶν ἀποστολῶν πρὸς μελέτην τεχνικῶν Ἔργων.

Ἐκ τούτου, ὁ μὲν πρῶτος, διακεκριμένος εἰδικός, εἶχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ μελετήσῃ τοὺς λιμένας Χανίων, Ἡρακλείου, Ρεθύμνης, προκρίνας καὶ διὰ τὰς τρεῖς ταύτας πόλεις τὸν τύπον λιμένος — λιμένος — Ὄρμου ἤτοι ἀγκυροβολίου ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ὁλοίου θὰ ἠδύναντο νὰ ἐργάζωνται ὁποσδήποτε ἀσφαλῶς τὰ προσεγγίζοντα ἀτιμόπλιν καθ' ὅλους τοὺς καιροὺς σχεδόν ἀλλὰ διὰ τῶν ἤδη ἐν χρήσει μέσων ἤτοι διὰ φορητῆγίδων.

Ὁ τρόπος οὗτος σκέψεως τοῦ ἀειμνήστου λιμενολόγου δικαιολογεῖται μὲν:

1ον) Ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι λόγῳ τοῦ ὄρειοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ ἀκαταλλήλου σχήματος τῆς νήσου Κρήτης, εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ προΐδῃ ἓνα λιμένα δι' ἕκαστην τῶν τριῶν πόλεων, ἀποκλείων τὴν δημιουργίαν ἐνὸς κεντρικοῦ λιμένος δι' ὀλόκληρον τὴν νήσον ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν κατασκευὴν διασηροτάτου σιδηροδρομικοῦ δικτύου συνδέοντος τὸν λιμένα τοῦτον μετὰ τῆς ὑπολοίπου νήσου.

2ον) Ἐκ τῆς δαπάνης ἣτις θ' ἀπητεῖτο, καὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ θεωρηθῇ ἀνάλογος πρὸς τοὺς πόρους τῆς νήσου.

3ον) Ἐκ τοῦ ὅτι μὴ δυνάμενος βεβαίως νὰ προΐδῃ ἓνα πλήρη λιμένα δι' ἕκαστην τῶν τριῶν πόλεων, καὶ προφανῶς ἐπηρεασμένος προσωπικῶς ἐκ τοῦ πρωτογόνου τρόπου ἀποβι-

βάσεως τῶν ἐπιβατῶν ἠρκέσθη νὰ προστατεύσῃ ἀπλῶς καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ ἐπιτρέπουσι οἱ τοπικοὶ πόροι τὴν ναυσιπλοΐαν.

Αἱ βασικαὶ αὐταὶ σκέψεις, καθίστανται ἐκδηλοὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι, τῆς τεχνικῆς μελέτης δὲν προηγεῖται οἰκονομικὴ τοιαύτη ἣτις θ' ἀπητεῖτο, ἐφ' ὅσον θὰ ἐπρόκειτο περὶ ἔργου καθαρῶς παραγωγικοῦ. Διὰ τούτους λόγους ἐπίσης τούτους ἀπέφυγε νὰ μελετήσῃ τὴν δημιουργίαν λιμένος ἐν Σούδα μέλλοντος νὰ ἐξυπαρξήσῃ ὁλόκληρον τὴν νῆσον.

Μετὰ τὸν Κελλενέκ εἶναι γνωστὴ ἡ γνώμη τοῦ Καθηγητοῦ Λουίτζι Λουίτζι ὁστις, ὁμολογῶν ὅτι δὲν ἐμελέτησε τότε ἐπισταμένως τὸ ὅλον ζήτημα, τάσσεται ὑπὲρ τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ ὄρμου-λιμένος Σούδας. Προφανῶς ὁ διακεκριμένος Λιμενολόγος, ἀποκρούων τότε τὴν δημιουργίαν ἐνὸς λιμένος δι' ἐκάστην πόλιν, προχείρως καὶ ἄνευ συγκριτικῆς μελέτης ἐτόνισεν, ὅτι ἐπρεπε νὰ ἐπωφεληθῇ τις, ἐνὸς ὄρμου σχεδόν ἀσφαλτοῦς, εἰς ἐγγυτάτην τῶν Χανίων εὐρισκομένου ἀπόστασιν.

Τὸ ζήτημα ἐμελέτησεν ἐπίσης ὁ Γάλλος μηχανικὸς ἀρχηγὸς τῆς τεχνικῆς ἐν Ἑλλάδι Γαλλικῆς ἀποστολῆς, ἔχων ἐν τῷ μεταξῷ ὑπ' ὄψει του καὶ τὴν ἀνωτέρω ἐκφρασθεῖσαν γνώμην τοῦ Καθηγητοῦ Λουίτζι. Ὁ κ. Ρενάρ, προφανῶς παρεξηγήσας τὴν ἔννοιαν μιᾶς ὅπλης ὑποδείξεως τοῦ κ. Λουίτζι καὶ θέλων ἐν τῷ μεταξῷ ν' ἀνακόψῃ τὸ διὰ τοῦ λαϊκοῦ αἰσθητηρίου ὀγκοῦμενον ρεῦμα ὑπὲρ τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ ὄρμου Σούδας, κατηνάλωσε τὸ πλεῖστον τῆς μελέτης του διὰ νὰ συγκρίνῃ ἀπὸ ἀτόπως δαπάνης, τὴν κατασκευὴν ἐνὸς *πλήρους λιμένος* μεγάλης ἐπιφανείας ἐν Σούδα, πρὸς ἓνα ὄρμον ἀγκυροβολίου ἐν Χανίοις, μὴ κατιδὼν ἐν τούτοις ὅτι ἄλλοῦ ὑπῆρχεν ἡ λύσις τοῦ Λιμενικοῦ ζητήματος Χανίων ὡς κατωτέρω θέλομεν ἀναπτύξῃ.

Ἀποκλείσας οὕτω τὴν κατασκευὴν τοῦ Λιμένος τῆς Σούδας συνεκέντησε τὴν προσοχὴν του, εἰς τὴν μελέτην τοῦ Νέου Λιμένος Χανίων ἐν Κούμ—Καπί. Πάντως ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι, αἰσθανόμενος ὅτι ἐπὶ ἀνίσου βάσεως συνέκρινε, προέβη, εἰς τὴν μελέτην οὐχὶ πλέον ἐνὸς ἀγκυροβολίου ὡς ὁ Κελλενέκ τὸ ὁποῖον ἔκρινεν ὡς «μίαν λύσιν ἀποδεκτὴν ὑπὸ τύπον ἀπολύτως προσωρινόν». Renard page 50 situation ne serait admise qu' à titre tout'à fait provisoire) ἀλλὰ ἐνὸς πλήρους λιμένος *ὁστις καὶ ἴδιον θὰ ἠδύνατο νὰ συγκριθῇ πρὸς τὴν λύσιν Σούδας*, ἀπορυγὼν ὅμως, λόγῳ τῶν μεγάλων

ἀριθμῶν εἰς οὓς θὰ ἔαθανε, νὰ προϋπολογίσῃ τὴν δαπάνην τούτου.

Ἐκτὸς τῶν ὡς ἄνω μελετῶν, ὑπάρχει καὶ ἡ τοῦ Καθηγητοῦ Γκίνη, ἣν ἀναφέρομεν ἐκ καθήκοντος ἀπλῶς καθ' ὅσον, περιοριζομένη εἰς τὴν τεχνικὴν ἐκτέλεσιν, δὲν ἀποτελεῖ μελέτην παρουσιάζουσαν ἐνδιαφέρον ἀπὸ γενικῆς ἀπόψεως.

Τοῦτο εἶναι τὸ ἱστορικόν, ἐν ὀλίγοις, τοῦ Λιμένος Χανίων.

Περιβεβλημένοι διὰ τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς Χανίων, θέλομεν ἐν τοῖς ἐπομένοις προσπαθῆσαι νὰ ἐξεύρωμεν τὴν μὴ χεῖρονα λύσιν, ἥτις λύσις θὰ ἦτο δυνατὴ νὰ γίνῃ καὶ πραγματοποιήσιμος, βάσει τῶν δυναμικῶν μέσων ἅτινα διαθέτει τὸ Λιμ. Ταμεῖον Χανίων.

Ἐφ' ὅσον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ λεχθῇ ὅτι ἡ πόλις τῶν Χανίων ἔχει σήμερον Λιμένα, ἐξ ἄλλου δὲ ὑφίσταται Λιμενικὸν Ταμεῖον ἔχον ἀποθέματα περὶ τὰ 10 ἑκατ. καὶ εἰσπράξεις περὶ τὰ τρία ἑκατομμύρια εἰτησίως, τὸ ζήτημα καθ' ἡμᾶς τίθεται ὡδε.

Κατὰ ποῖον τρόπον εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ λυσιτελεστέρα καὶ οὐλοπιμότερα χρῆσις τῶν πόρων τούτων;

1] Ἐξετάσις διαφόρων λύσεων καὶ συγκριτικὴ τούτων μελέτη

α) Χρησιμοποίησις τοῦ παλαιοῦ Ἐνετικῆς Λιμένος διὰ τῆς βελτιώσεως αὐτοῦ.

β) Κατασκευὴ νέου κυματοθραύστου ἐν Κούμ—Καπὶ μετὰ ἐκβαθύνσεως τοῦ Ἐνετικῆς Λιμένος,

γ) Χρησιμοποίησις τοῦ ὄρουμου Σούδας.

A) Χρησιμοποίησις Παλαιοῦ Ἐνετικῆς Λιμένος μετὰ τῆς βελτιώσεως αὐτοῦ.

Ἄτυχῶς ὁ παλαιὸς Ἐνετικὸς Λιμὴν δὲν δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ, καταλλήλως βελτιούμενος, ἵνα θεράπευσῃ τὴν ἀνάγκας τῆς πόλεως Χανίων διὰ τοὺς κίττωι λόγους.

A) Λόγω τοῦ σχήματος καὶ τοῦ μεγέθους αὐτοῦ, εἶναι ἀποκλείουσι τὴν εἴσοδον ἀτμοπλοίων μεγάλου ἐκτοπίσματος πρὸς ὃτεῖναι ὀσημέραι ἡ ναυτιλία.

B) Λόγω τοῦ μὴ ἀσφαλοῦς αὐτοῦ. Ἐκ τῶν δύο ἀποτελούντων τούτων τμημάτων, τὸ μὲν ἐκ Βορρᾶ πρὸς Νότον εἶναι αὐτόχρομα ἐκτεθειμένον εἰς τὰς ἐκ τῶν βορείων γενικῶς ἀνέμων θαλασσοταραχὰς, διαρκουσῶν τῶν ὁποίων οὐχὶ μόνον οὐδὲν πλωτὸν μέσον δύναται νὰ παραμείνῃ ἀλλὰ ὑποφέρει ὀλόκληρος ἢ

νοτία παραλία (κρηπιδώματα κλπ.) ἐκ τῶν σφοδρῶν κυματώσεων. Ἡ δὲ ἐξωτερικῶν προστατευτικῶν ἔργων, ἐξασφάλις τοῦ λιμένος, ἀπαιτοῦσα σοβαρωτάτην δαπάνην τοῦλάχιστον 2500000 δραχ. θὰ ἦτο πάντως ἄσκοπος, ἐφ' ὅσον καὶ ἐπιτυγχανομένη, θὰ εἶγε τὸ ὑπὸ στοιχεῖον Α ἕτερον μνημονευθέν μειονέκτημα. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἕτερον αὐτοῦ τμήμα ἐκ Δυσμῶν πρὸς Ἀνατολὰς καίτοι ἀσφαλέστερον, δὲν εἶναι πάντως ἄρκετὸν ὥστε ἀνευ νέων ἐσωτερικῶν προστατευτικῶν ἔργων (περὶ ὧν θὰ ὁμιλήσωμεν ἐν τῇ μελέτῃ ἔργων βελτιώσεως Ἐνετικῶν Λιμένος) νὰ ἐξασφαλίσῃ καὶ τὰ ἱστιοφόρα ἅτινα μετὰ μεγίστου κόπου καὶ μετὰ ταῦτα, ἐν καιρῷ κοκοκαϊρίας, θὰ εἰσῆρχοντο καὶ ἐξήρχοντο.

Γ. Λόγω τῆς μεγάλης δαπάνης ἣτις θ' ἀπαιτεῖτο διὰ τὴν ἐκβάθυνσιν τοῦ λιμένος τούτου μέχρι τοῦ βυθομέτρου τῶν 4 μ. (καὶ τοῦτου ἐπιτρέποντος τὴν εἴσοδον ἱστιοφόρων, βενζινοπλοίων καὶ λίαν μικρῶν ἀτμοπλοίων). Κατὰ τὴν ὑπόρχουσαν μελέτην ἐκ βαθύνσεως, ἵνα ἐπιτευχθῇ τὸ βυθόμετρον τῶν 4 μ. ἀπαιτεῖται ἡ μεταγωγὴ ὄγκου 70.000 μ. ἐκ τῶν ὁλοῶν 45.000 μ. θὰ εἶναι ἐκβραχισοὶ καὶ 25 000 ἐξαγωγή λίθων καὶ ἄμμου. Καὶ μετὴν προϋπόθεσιν ἀκόμη ὅτι ἤθελεν ἐπιτευχθῇ ἄρτιος ὄρος ἐκτελέσεως τῆς ἐργασίας ταύτης διὰ ἐπιστημονικῶν μέσων τελειοποιουμένων θ' ἀπαιτεῖτο δαπάνη:

45.000 μ.	πρὸς 300	13,500.000
25.000 βυθομέτρησης	> 20	500.000
		<hr/>
		14.000.000

ἐντελῶς δυσανάλογος πρὸς τὸ ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα καὶ ἄσκοπος λαμβανομένων ἰδίᾳ ὑπ' ὄψει τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων ἐτέρων δύο μειονεκτημάτων τοῦ Ἐνετικῶν Λιμένος.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους φρονοῦμεν ὅτι μοικαὶ βελτιώσεις καὶ διαρρυθμίσεις τοῦ παλαιοῦ Ἐνετικῶν Λιμένος ἐφ' ὅσον θὰ εἶναι ἀφ' ἑνός μὲν λίαν δαπανηραὶ ἀφ' ἑτέρου δὲ περιορισμένην ἐξυπηρέτησιν μέλλουν νὰ προσφέρουν εἰς τὴν ναυτιλίαν, δέον ν' ἀποκλεισθοῦν.

Σῶφρον ὑπόγραμμα θὰ ἐπέτρεπε μόνον, τὴν ἐξασφάλισιν τῶν ὁσημέραι ὑποσκαπτομένων κρηπιδωμάτων, καὶ τὴν βελτίωσιν καὶ προστασίαν τοῦ ἐκ Δυσμῶν πρὸς Ἀνατολὰς τμήματος ὅπερ ἐλωφελῶς θὰ ἠδύνατο νὰ χρησιμοποιηθῇ διὰ τὴν ναυτιλίαν (ἱστιοφόρα, μικρὰ βενζινόπλοια κ. λ. π.)

**Β) Κατασκευή Νέου Κυματοθραύστου ἐν Κούμ—Καπί
μετὰ ἐκβαθύνσεως τοῦ Ἐνετικοῦ Διμένοσ.**

Πρὸς τὴν λύσιν ταύτην συνετάχθησαν ἐκ τῶν μελετησάντων ταύτην μηχανικῶν οἱ Κελλελένεκ, Ρενάο καὶ Γκίνης.

Ἀτυχῶς οἱ μελετήσαντες ταύτην, δὲν ἐνεβάθυναν εἰς τὴν οἰκονομοπαραγωγικὴν ἀποψιν τοῦ ἔργου, ὁπότε θὰ ἐσχηματίζον τὴν πεποιθήσιν ταχύτατα, ὅτι ἡ λύσις αὕτη προβληματικῶς πραγματοποιήσιμος λόγῳ τῶν τεχνικῶν τῆς δυσχερειῶν καὶ τῆς μεγάλης δαπάνης ἣν θ' ἀπήτει, δὲν θὰ ἐξυληθῆται πραγματικῶς τὴν ἐμπορικὴν κίνησιν τοῦ Διμένοσ Χανίων.

Διότι ὄντως:

- 1) Ἡ κατασκευή ἀπλῶς κυματοθραύστου ἐν Κούμ—Καπί μήκους ἀπὸ τοῦ βραχέωδου πυθμένου 500 ἢ 625 μ. δὲν ἀποτελεῖ λύσιν τοῦ Διμενικοῦ ζητήματος Χανίων.

Θὰ ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ δεκτὴ ὡς μία ἀπαρχὴ τῶν μελλόντων νὰ ἐκτελεσθῶσι πλήρων Διμεν. ἔργων (ἰδὲ μελέτην PENAP) τὰ ὁποῖα μόνον μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν θὰ ἐθεωροῦντο ὡς ἕν ἔργον **πλήρες, ἀσφαλές καὶ παραγωγικόν** τοῦ ὁποῖου ἕως ἡ κόλοσσιαία δαπάνη, περὶ τὰ 200 ἑκατομμύρια, δυσχερῶς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ εὑρῇ ἐπαρκῆ δικαιολογίαν ἐφ' ὅσον τὸ μέλλον ἐνὸς παρομοίου Διμένοσ, θὰ ἦτο λίαν περιορισμένον ἰδίᾳ μετὰ τὴν ἀλματικὴν πρόοδον καὶ συμπλήρωσιν τοῦ νέου Διμένοσ Ἡρακλείου. Ἐφ' ὅσον δὲ διὰ τὸν λόγον ἀκριβῶς τοῦτον, δὲν θὰ ἦτο δυνατὴ ἡ οἰκονομικὴ ἐνίσχυσις τοῦ Κράτους, προκειμένου περὶ **τοπικοῦ πλέον περιορισμένης δράσεως καὶ ἐξελίξεως Διμένοσ**, διερωτώμεθα ἂν θὰ ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ προβῇ τις εἰς τὴν ἐνάγκην ἔργου, τὸ ὁποῖον θὰ καθίστατο παραγωγικόν μόνον μετὰ δαπάνην τοῦλάχιστον 200 ἑκατομ. (ὑποθεμένου ὅτι διὰ μαγικοῦ τινὸς μίσου θὰ ἐυρίσκητο τὸ ποσόν τοῦτο) ἅτινα ὑπὸ τὰς ἀρίστιας τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν θὰ ἐσήμενον μίαν ἐτήσιαν ἐπιβάρυνσιν τοῦλάχιστον 16-18 ἑκατομ. δραχμῶν.

Ἐάν ἀπὸ τοῦδε ἀντιμετωπίζετο ὡς ὀριστικὴ λύσις ἡ κατασκευὴ τμήματος τοῦ κυματοθραύστου, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ὁ μὲν ΚΕΛΛΕΛΕΝΕΚ ἐπιμελῶς ἀπεφυγε νὰ πράξῃ, ὁ δὲ ΡΕΝΑΡ ἀ-

πέκλεισε παντελῶς, καὶ ὑποτιθεμένου ὅτι ὑπερρηθοῦντο αἱ οικονομικαὶ καὶ τεχνικαὶ δυσχέρειαι, θὰ ἦτο μία λύσις αὐτόχρομα ἐλαττωματικῆ.

Α) Διότι δὲν θὰ παρεῖχεν μίαν πλήρη καὶ διαρκῆ ἀσφάλειαν ἤτις καὶ μόνον ἐπιτρέπουσα τὴν ἀναγνώρισιν τούτου ὡς Λιμένος, θὰ ἐπέφερε, πύκνωσιν τῆς ναυτιλίας, ἐλάττωσιν ναύλων ἀσφαλίστερων κ. λ. π. Προχωροῦντες καὶ βασιζόμενοι ἐπὶ τῆς μακρᾶς πείρας μας ἐκ τοῦ νέου Λιμένος Ἡρακλείου, εὐρισκόμενου ὑπὸ ἐντελῶς παρομοίας συνθήκας, δυνάμεθα ἀδιστακτως νὰ τολίωμεν τὴν πεποίθησιν ἣν ἔχομεν ὅτι, καὶ μετὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ κυματοθραύστου τούτου τῶν 500 ἢ 625 μ. οὔτε κἂν ἀσφαλὲς ἀγκυροβόλιον θ' ἀπέκτων τὰ Χανιά. Ἄληθῶς ἐν Ἡρακλείῳ ποῦ ἀρχικῶς ἐμελετήθη ἡ κατασκευὴ κυματοθραύστου 660 μ. (παρὰ τοῦ ἀειμνήστου ΚΕΛΛΑΕΝΕΚ καὶ οὗτος) προεξετάθη οὗτος μέχρι τῶν 980, ἵνα γίνῃ βέβαιον μετὰ ταῦτα ὅτι ἀπηγεῖτο ἡ κατασκευὴ καὶ ἐτέρον βραχίονος μήκους 575 ἵνα θεωρηθῇ τὸ νέον ἔργον ὡς ἀσφαλὲς ἀγκυροβόλιον. Καὶ ἀνωχῶς, μὴ φειδομένη θυσιῶν ἡ Λιμενικὴ Ἐπιτροπὴ Ἡρακλείου, εὐρέθη ὑποχρεωμένη καὶ τὸ ἔργον τοῦτο νὰ ἐκτελέσῃ. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτου εἶναι τόσον ἐλάχιστα τὰ πλεονεκτήματα τοῦ ὑπὸ κατασκευὴν νέου Λιμένος, ὥστε καθημερινῶς φυγαδεύεται τὸ ἐμπόριον, βεβαρυμένον διὰ μεγάλων Λιμενικῶν φόρων πρὸς τοὺς ἀλιμένους Λιμένας (ἐὰν μᾶς ἐπιτρέπεται ἡ ἔκφρασις).

Ὁ νέος κυματοθραύστης Κούμ—Καπὶ, ἐὰν θὰ ἠδύνατο νὰ γίνῃ δεκτὸν ὅτι ἡ νήνεμος καὶ ἀσφαλὲς ζώνη τῆς λεκάνης δύνανται νὰ ὀρισθῇ θεωρητικῶς διὰ τῶν ἀκροαίων ἀκτίνων τοῦ τομέως πελάγους (τοῦ ὅπερ ἐκ τῆς πείρας ἐλέγχεται ἀπολύτως ἀνακριβὲς λόγῳ τῶν ἐξ ἐπιρροῆς κυματώσεων αἰτίνες εἶναι κινδυνώδεστατοι διὰ τὰ προσωρισμένα ἀτμόπλοια, θὰ ἦτο καὶ θεωρητικῶς ἐκτεθειμένος διὰ τὸν τομέα πελάγους ἀπὸ Β. μέχρι Β. Β. Α.

Β'. Διότι πρὸ τοῦ διπλασιασμοῦ τούτου καὶ τῆς κατασκευῆς ἐνὸς ἐτέρου ἀναβραχίονος οὐδὲ κἂν σκέψις θὰ ἠδύνατο νὰ γίνῃ περὶ ἐκτελέσεως ἐσωτερικῶν ἔργων ἀποβάθρων προβλητῶν κ. λ. π. ἐρωδησμένων διὰ μηχανικῶν μέσων, ὅποτε καὶ μόνον ὁ νέος λιμὴν θὰ καθίστατο ἐπιωφελῆς καὶ παραγωγικὸς. Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου δὲν ἐκτεινόμεθα καθόσον εἶναι εὐνόητον ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ σκέψις περὶ ἐσωτερικῆ

συμπληρώσεως Λιμένος, τοῦ ὁποῖου τὰ ἐξωτερικά ἔργα, μὴ συμπληρωμένα εἰσέτι, δὲν κατέστησαν ἀσφαλῆ. Ἀλλὰ εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ δεκτὴ μία τοιαύτη λύσις δαδανηροτάτη καὶ ἐντελῶς δισανάλογος πρὸς τὴν οἰκονομικὴν ἀντοχὴν τῶν Χανίων, διὰ τὸν λόγον ἀκριβῶς τοῦτον ἐπιβαλλομένη ὡς ὀριστικὴ διὰ μίαν μακροτάτην περίοδον καὶ ἡμῖς κατ' οὐδὲν θὰ ἐτροποποιεῖ τὴν ὑπάρχουσαν κατάστασιν εἰ μὴ ὅτι θὰ διηκολύνε τὴν ἐπιβίβασιν καὶ ἀποβίβασιν τῶν ἐπιβατῶν (πλεονέκτημα ἐντυλωσιακῆς μόνου ἀξίας) καὶ τὴν ἐξ Ἰσου σχεδὸν κωπιδῶδη ἐργασίαν τῶν φορηγίδων καὶ λοιποῦ πλωτοῦ ὄλικου.

Καὶ δὲν θὰ ἐκλονίζετο ὀριστικῶς τὸ ἐμπόριον τῶν Χανίων ὕπερ ἐπιβαρυνόμενον διὰ δυσβαστάκτων φόρων, θὰ εἶχε ν' ἀντιπαλαίση πρὸς ἓνα πλήρη λιμένα ὡς ὁ τοῦ Ἡρακλείου, καὶ δὲν θὰ διέρρεεν τοῦτο πρὸς τοὺς πολυπληθεῖς ὄρμους τοῦ Νομοῦ Χανίων.

Εἰς τὴν μελέτην τῶν τοπικῶν λιμενικῶν ἔργων, ὀφειλομένων εἰς τοπικὴν καὶ οὐχὶ Κρατικὴν πρωτοβουλίαν, τὰ ὄρια ἐντὸς τῶν ὁποῖων δέον νὰ κινεῖται ὁ μηχανικὸς εἶναι μὲν τὰ ὄρια τῆς ἀνευ καταστρεπτικῆς ἐπιβαρύνσεως, οἰκονομικῆς ἀντοχῆς τοῦ τόπου, ἀλλ' ἰδίᾳ ἀφ' ἑτέρου τὰ ὄρια τῆς δαπάνης ἐντὸς τῶν ὁποῖων ὁ λιμὴν ἀποτελεῖ ἓνα αὐτοσυντήρητον παραγωγικὸν ἔργον.

2) Διότι ἡ κατασκευὴ τοῦ τμήματος τοῦτου τοῦ κυματοθραύστου τῶν 500 ἢ 625 μ. εἶναι ἀρκετὰ δυσχερὴς καὶ ἀπαιτεῖ δαπάνην δισανάλογον πρὸς τοὺς πόρους τοῦ Λιμ.

Ταμείου Χανίων

Παρά τὰ ἀμφίβολα ἀποτελέσματα ἅτινα θὰ ἐπιφέρῃ, ὡς ἀνωτέρω ἐξετέθη, ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ἔργου (κυματοθραύστου 500 ἢ 625 μ) ὄχι ἀσφαλὸς οὔτε πλήρους, ἐσηματίσαμεν τὴν πεποιθήσιν ὅτι εἶναι ἤδη τοῦτο δισανάλογον πρὸς τὴν τοπικὴν οἰκονομίαν τῶν Χανίων.

Ἐκ τῶν ὑπαρχουσῶν μελετῶν εἶναι ἡ συνταχθεῖσα ἐσχάτως παρὰ τοῦ Καθηγητοῦ Γκίνη καὶ ἀνταποκρινομένη πρὸς τὰς σημερινὰς σχεδὸν τιμὰς ὕλικῶν καὶ ἐργασίας διὰ τὸν λόγον δὲ τοῦτον πρῶτον ἐξεταστέα. Κατὰ ταύτην περιορίζεται τὸ μῆκος τοῦ κυματοθραύστου εἰς 500 μ. ἀπὸ τῆς βραχέδους ὑφάλου.

Ἄλλ' ἢ μελέτη αὐτὴ εἶναι :

Ἄτελής,

Τεχνικῶς ἐλαττωματικὴ. Ἐσφαλμένως προϋπολογισμένη.

Εἶναι ἀτελής. Διότι παρέλειψεν τὴν μελέτην τῶν ἀπαραιτήτων κριθέντων παρὰ τῶν ΚΕΛΛΕΝΕΚ καὶ ΡΕΝΑΡ συμπληρωματικῶν ἔργων τῆς διώρυγος μεταξὺ Κοῦμ—Καπὶ καὶ παλαιοῦ Ἐνετικοῦ Λιμένος καὶ τῆς σμικρύνσεως ἢ προτιμότερον ὀλοσχεροῦς ἀποφράξεως τοῦ στομίου τούτου. Καὶ ὅμως τὰ συμπληρωματικὰ ταῦτα ἔργα εἰς ἃ θὰ προσεθέτομεν εὐχαρίστως καὶ τὴν *μερικὴν* ἐκβάθυνσιν καὶ βελτίωσιν τοῦ Ἐνετικοῦ Λιμένος, εἶναι ἀπλύτως ἀπαραίτητα καθ' ὅσον, μὴ δυναμένων διαρκῶς πλωτῶν μέσων νὰ εὐρίσκωνται ἐν ἀσφαλείᾳ ἐκτὸς τοῦ ἀμφιβόλου νηέμου τμήματος τοῦ νέου λιμένος καὶ μὴ δυναμένων νὰ ἐργάζωνται βεβαίως ἐπὶ μὴ ὑπαρχουσῶν προκυματῶν καὶ προβλήτων, θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξασφαλισθῆ ἢ ἐπικοινωνίᾳ τοῦ παλαιοῦ μετὰ τοῦ νέου λιμένος (ἀνευ τῆς ὁποίας ἢ κατασκευῆ μικροῦ κυματοθραύστου ἐν Κοῦμ—Καπὶ δὲν θὰ εἶχε λόγον ὑπάρξεως) καθισταμένου τούτου σχετικῶς ἀσφαλοῦς διὰ τῆς σμικρύνσεως ἢ κάλλιον καθ' ἡμᾶς τῆς ἀποφράξεως τοῦ στομίου τοῦ Ἐνετικοῦ Λιμένος. Φοβούμεθα ὅτι ὁ Καθηγητὴς Γκινης εὐθεθεῖς πρὸ περιωρισμένων οικονομικῶν μέσων, ἠμέλησε νὰ ἐξετάσῃ τὰ σπουδαιότερα ταῦτα σημεῖα, ἵνα μὴ ὑπερβῆ τὸ ἐπιτρεπόμενον ποσὸν δαπάνης.

Εἶνε τεχνικῶς ἐλαττωματικὴ. Ἴνα ἐλαττώσῃ τὴν δαπάνην προέβη εἰς τὴν ἀλλαγὴν τῶν διατομῶν ΚΕΛΛΕΝΕΚ καὶ ΡΕΝΑΡ προκρίνας τὸ σύστημα σταχυοειδοῦς διατάξεως τεχνητῶν ὄγκω λίθων bloc muraille in clinée (τὸ ἐν Ἡρακλείῳ ἐφαρμοσθέν).

Τὸ γεγονός ὅτι, ὁ Λιμὴν Ἡρακλείου εὐρίσκεται ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἀκριβῶς συνθήκας, ἰσχνῶς κυμάτων, μᾶς ἐπιτρέπει ἀσφαλῆ καὶ ἄσκοπον σύγκρισιν πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ μας.

Αἱ διατομαὶ 8—9, καὶ 9—10, θεμελιούμεναι εἰς βάθῃ λιθορριπῆς 5,40 καὶ 6,60 μέτρων εἶναι ἀσυζητητῆ ἀπορριπτεῖα. Παρόμοιαι διατομαὶ ἐφαρμοσθεῖσαι ἐν Ἡρακλείῳ, μετὰ τὴν προσθήκην μάλιστα προστατευτικοῦ τεχνητοῦ ὄγκω λίθου εἰς τὸ βυθόμετρον τῶν 6 μ. δὲν ἀνείχον, ἐδέησε δὲ νὰ γίνῃ ἐξωτερικῶς δαπανηρότατον πρῶσιμα ἐκ τεχνητῶν ὄγκω λίθων φέρδην μίγδην.

Αἱ ὑπόλοιποι διατομαὶ 10—11, 11—12, 12—13, 13—14,

ισχυραὶ ἀπὸ ἀπόψεως πλάτους, ἐγένετο ἀναγκαῖον ἐν Ἡρακλείῳ νὰ ἐνισχυθῶσι διὰ διπλῆς σειρᾶς προστατευτικῶν ὀγκολίθων, εἰς τὸν ἐξωτερικὸν πόδα, τινὲς τῶν ὁποίων ἔχουσιν οὕτω μετατοπισθῆ εἰς τρόπον ὥστε, νὰ μὴ δύναται εἰσεῖτι νὰ λεχθῆ μετ' ἀσφαλείας, ἂν δὲν καταστῆ ἀπαραίτητον καὶ ἐπὶ τοῦ τμήματος τούτου τοῦ θεμελιωθέντος εἰς τὸ βυθόμετρον τῶν 8 μ. (ἐν Ἡρακλείῳ) νὰ γίνῃ τὸ προβλεπόμενον ἐν τῇ ἐκθέσει ΚΕΛΛΕΝΕΚ ἐνισχυτικὸν πρίσμα. Περιέργως, καὶ ἐνῶ τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ χαρακτηριστικὸν σημεῖον τοῦ συστήματος τῆς σταχυοειδοῦς διατάξεως, παρελείφθη νὰ προβλεφθῆ ἡ ἀπαραίτητος προστασία τοῦ ἐξωτερικοῦ ποδός, ἣτις καὶ μόνη ἀσφαλίζει τὴν μὴ ὑποσκαφὴν τοῦ σώματος τοῦ κνυματοθραύστου.

Αἱ βελτιώσεις αὗται, ἀπολύτως ἀπαραίτητοι, θὰ ἀπαιτήσουν μίαν αὔξησιν δαπάνης κατὰ 50—60 ο)ο, ἀναβιβάζουσαν τὸν προϋπολογισμὸν Γκίνη εἰς 45 ἑκατομμύρια δραχμῶν.

Ἄλλ' ἡ μελέτη Γκίνη εἶναι ἐσφαλμένως προϋπολογισμένη. Δὲν εἶναι σκοπὸς τῆς παρούσης ἡ λεπτομερὴς ἀπόδειξις τοῦ ἰσχυρισμοῦ μας. Ὑπὸ τύπον παραδείγματος ἀπλῶς, θὰ τονίσωμεν ὅτι δὲν ἐσταθμίσθη σοβαρῶς καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἐπιδράσει ὁ παρῶν, μηχανήματα καὶ ἐγκαταστάσεις, κατὰ τὸν προϋπολογισμὸν τοῦτον.

Ἐπίσης δὲν ἐσταθμίσθησαν ἐπαρκῶς οἱ παράγοντες: *συντήρησις καὶ ἐπισκευαὶ μηχανημάτων, ἐγκαταστάσιμα ἀπαραίτητα ἔργα, καθυζήσεις πετρωμάτων, ζημίαι καὶ ἐπισκευαὶ καὶ ἀπρόβλεπτα γενικὰ ἔξοδα καὶ τεχνικὴ ἐπίβλεψις* Ἐπιτροπείας λιμένος. Ἐπαρκῶς σταθμίζοντες τοὺς χαρακτηριστικoὺς παράγοντας τοῦτους ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν (ἄκρως εὐμενῆ) ὅτι θὰ ἐγένετο χρῆσις τῶν μηχανημάτων τοῦ Λιμένος Ἡρακλείου ἄνευ ὑλικῆς ἐπιβαρύνσεως, δὲν διοστίζομεν οὐδαμῶς, κρίνοντες βᾶσει σταθερῶν δεδομένων, νὰ βεβαιώσωμεν, ὅτι ὀφείλει τοῦλάχιστον εἰκοσάδα ὀλόκληρον ἑκατομμυρίων νὰ προσθέσῃ τις κατὰ τοῦτα ὁ προϋπολογισμὸς. Γκίνη, ἀφορῶν τὴν ἐκτέλεσιν πρώτου τμήματος κνυματοθραύστου ἐλάσσονος μήκους θ' ἀνήρχετο εἰς 65 τοῦλάχιστον ἑκατ. δραχμῶν, ἄνευ τῶν ἐπιβοηθητικῶν ἔργων, κατασκευῆς διώρυγος, μερικῆς ἐκβαθύνσεως, σμικρύνσεως ἢ ἀποφράξεως στομίου Ἐνετικῆς Λιμένος.

Ἦδη οἱ προϋπολογισμοὶ τοῦ ΚΕΛΛΕΝΕΚ καὶ ΡΕΝΑΡ μὴ περιλαμβάνοντες καὶ οὗτοι ὀρισμένως γενικῆς φύσεως δαπά-

νας, κυμαίνονται μεταξύ 3—4 εκατομ. χρυσ. φρ. ήτοι 45—60 εκατομ. δρ. Ὀφείλομεν δὲ ἰδιαίτερος νὰ τονίσωμεν ὅτι, παρὰ τὴν ἐπιμελημένην τὴν ἐργασίαν, οἱ ὡς ἄνω διακεκριμένοι μηχανικοὶ, ἐπιηρεασμένοι ἀπὸ τὴν ἐκτέλεσιν παρομοίων ἔργων εἰς προηγημένα βιομηχανικῶς Εὐρωπαϊκῆ κράτι, δὲν ἔλαβον ἐπαρκῶς ὑπ' ὄψει τὰς εἰδικὰς δυσχερείας ἅς θὰ συνελήγετο ἡ ἐκτέλεσις ἑνὸς παρομοίου ἔργου εἰς μίαν πόλιν, ὅπου οὔτε σκιά βιομηχανικοῦ ἐφοδίου ὑπάρχει.

Καθ' ἡμᾶς, ἐπαναλαμβάνομεν, οἵτινες ἔχομεν μακρὰν καὶ εἰδικὴν πείραν ἀκριβῶς παραλληλοῦ συστήματος ἐκτελέσεως, ἡ πραγματικὴ *συνολικὴ δαπάνη διὰ τὴν κατασκευὴν* κυματοθραύστου ἡλαττωμένου μήκους 500μ. μετὰ τῶν ἀπαραιτήτων βελτιώσεων, περιοριζομένων κατὰ τὸ δυνατόν τῶν τοῦ Ἐνστικτοῦ Διμένος, δὲν δύναται ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ εἶναι κατωτέρα τῶν ὄγδοήκοντα εκατομμυρίων δραχμῶν, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι τὸ ἔργον ἤθελεν ἐκτελεσθῆ μετὰ πάσης δυνατῆς ἐπιμελείας καὶ οἰκομίας.

Ἐν συμπεράσματι ἡ κατασκευὴ κυματοθραύστου περιορισμένου μήκους ἐν Κοῦμ—Καπί, οὐχὶ μόνον δὲν ἀποτελεῖ λύσιν τοῦ λιμενικοῦ ζητήματος Χανίων, καθόσον ὁ κυματοθραύστης οὐδαμῶς θ' ἀπετέλει *ἀσφαλῆς, πλήρες* παραγωγικὸν ἔργον, ἀλλὰ προσεῖται ἀπαιτεῖ δαπάνην ἐντελῶς δυσανάλογον πρὸς τὴν οἰκονομικὴν ἀντοχὴν τοῦ Νομοῦ Χανίων. Ἡ κατασκευὴ τούτου θὰ ἦτο ἀσυνγώρητον οἰκονομικὸν σφάλμα, τοῦ ὁποίου αἱ συνέπειαι θὰ ἐξεδηλοῦντο ταχύτατα καταστρεπτικαὶ διὰ τὴν τοπικὴν οἰκονομίαν τῶν Χανίων.

Οἱ κοτ' ἐπαγωγὴν συλλογισμοὶ οὗτοι μᾶς ἄγουσιν εἰς τὴν μόνην καθ' ἡμᾶς ἀσφαλῆ, πραγματοποιήσιμον καὶ ἐπωφελεῖ λύσιν.

Γ) ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΟΥ ΟΡΜΟΥ ΣΟΥΔΑΣ

Λέον νὰ τονίσωμεν προτοῦ προχωρήσωμεν, ὅτι δὲν πρόκειται νὰ ὑποστηρίξωμεν τὴν κατασκευὴν *Διμένος ἐν Σούδα*. Καίτοι ἡ κατασκευὴ τούτου θὰ ἦτο δυνατὴ ὑπὸ συνθήκας κατὰ πολὺ εὐνοϊκωτέρας, διατάξομεν ἀληθῶς νὰ ἀντιμετωπίσωμεν παρομοίαν λύσιν ἣτις καὶ ἐπικίνδυνος θὰ ἦτο καὶ περισσὴ πολυτέλεια διὰ τὴν μικρὰν πόλιν τῶν Χανίων.

Προχωροῦντες, θὰ προσπαθήσωμεν βασιζόμενοι ἐπὶ τῶν ὑπαρχόντων οἰκονομικῶν πόρων τοῦ Διμέν. Ταμείου Χανίων,

ἀνευ προσθέτου ἐπιβαρύνσεως τῆς τοπικῆς οἰκονομίας, νὰ μελετήσωμεν κατὰ ποῖον τρόπον, ἀνευ ριζικῶν κατασκευῶν καὶ μεταρρυθμίσεων, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐκτελεσθῇ ἔργον παραγωγικόν καὶ ἐπωφελές.

Ἐκ τῶν ὡς ἄνω ἐκτεθέντων, ἀπεδείχθη, ὅτι ἡ κατασκευὴ τεχνητοῦ λιμένος πλήρους, ἀποκλείεται εἰς Χανιά διὰ λόγους τεχνικοῦς, οἰκονομικοῦς καὶ γενικῆς σκοπιμότητος.

Ἐφ' ὅσον δὲ, οἰαδήποτε βελτιώσεις τοῦ παλαιοῦ Ἐνετικῶ Ἰμμένου, μόνον διὰ μικρὰν ναυσικλοῖαν θὰ εἶναι ἐξυτηρητικῆ, προβάλλει ἀμείλικτον τὸ δίλημμα, νὰ στερῆται Ἰμμένος διὰ μίαν μακροτάτην εἰσέτι χρονικὴν περίοδον ὁ Νομὸς τῶν Χανίων ἢ νὰ χρησιμοποιοιθῇ ὁ ὄρμος τῆς Σούδας. Ἐν πρώτοις, ἄς τονίσω μὲν ἀμέσως ὅτι ὁ ὄρμος οὗτος, ὁ ὁποῖος σήμερον θεωρεῖται ὡς μὴ ἀσφαλῆς, εἶναι ἐκτεθειμένος μόνον εἰς μικρὸν τομέα ἀνατολικῶν ἀνέμων, ἰδίᾳ ὄμως καθ' ἡμᾶς καὶ εἰς τομέα βορειανατολικῶν ἀνέμων, οἵτινες, καίτοι μὴ καθ' εὐθείαν προσβάλλοντες τὸν ὄρμον, γεννῶσιν ἐξ ἀντανεκλάσεως κυματώσεις.

Οἱ λοιποὶ ἄνεμοι, οἵτινες καὶ τινες ναυτικούς ἀλλὰ καὶ τὸν κ. PENAP ἀπησχόλησαν, εἶναι καθ' ἡμᾶς ἀνευ σημασίας, καθ' ὅσον προκαλοῦσι μόνον ἐπιφανειακὴν τῆς λεκάνης διαταραχὴν οὐχὶ ὄμως καὶ σοβαρὰς κυματώσεις.

Κατὰ ταῦτα, ἡ κατασκευὴ μικροῦ κυματοθραύστου θὰ ἐξασφαλίσῃ λεκάνην νήνεμον.

Τοῦτου ἐπιτυγχανομένου, ἐναπομένει ἡ κατασκευὴ μᾶς προβλήτος—γεφύρας εἰς ἀρκετὸν βάθος, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ πλευρῖσις ἀτμοπλοίων μείζονος ἐκτοπίσματος.

Ἡ δαπάνη τῶν ἔργων ταύτων, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν γενικῶν ἐξόδων τῆς ἐπιτροπείας τοῦ Ἰμμένου, περὶ ὧν πραγματεύεται ἡ παρούσα μελέτη, ἀνέρχεται εἰς 15 ἑκατομμύρια δραχμῶν.

Ἡ δαπάνη αὕτη βεβαίως, ἀφορᾷ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν τεχνικῶν ἔργων ἀποτελοῦσα τὸ πρῶτον μέρος τοῦ προγράμματος τῶν ἔργων.

Μετὰ τοῦτο, δεόν νὰ ἐκτελεσθῶσιν αἱ ἀπαραίτητοι μηχανικαὶ ἐγκαταστάσεις, γερανοὶ ἐκφορτώσεως (δύο ἀρκοῦσι) καὶ ἀποθηκαὶ ἢ ὑπόστεγα προσωρινῆς ἐναποθηκεύσεως τῶν ἐμπορευμάτων. Ἡ δαπάνη διὰ τὸ δεύτερον τοῦτο τμήμα δὲν μέλλει νὰ ὑπερβῇ τὰ 5--6 ἑκατομμύρια δραχμῶν.

Ὡς τρίτον μέρος. τοῦ ἀπωτέρου μέλλοντος, τοῦ προγράμματος ἔργων Σούδας ἔρχεται ἡ ἐκτέλεσις τῶν κρηπιδοδοχῶν κατὰ τὴν ἐν τῇ ὀριζοντιογραφίᾳ ἐστιγμένην διάταξιν.

Α.) ΤΕΧΝΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΙΣ

Ἐτονίσθη παρὰ πολλῶν καὶ ἐδραιώθη ἡ γνώμη ὅτι, ἡ ἐκτέλεσις μεγάλων τεχνικῶν ἔργων ἐν Σούδα θὰ προσκόπη εἰς μεγάλας τεχνικὰς δυσχερείας, λόγῳ τοῦ πυθμένος αὐτῆς ὅστις, ἐπὶ στρώματος 1 ἕως 1.5 μέτρ. ἀποτελεῖται ἐξ ἀμμόδους ἰλύος. Εὐτυχῶς ἡ πρόοδος τῶν τεχνικῶν ἐπιστημῶν, καὶ ἡ μακρὰ πείρα παρομοίων ἔργων ἐκτελεσθέντων εἰς διαφόρους λιμένες, μᾶς δίδει τὴν βεβαιότητα ὅτι, τὸ εἶδος τοῦ πυθμένος ἀποτελεῖ μὲν τεχνικὸν πρόβλημα διὰ τὸν ἔχοντα νὰ μελετήσῃ τὰ ἔργα μηχανικῶς, ἢ ἀλλ' ἀπαξ ἐξευρεθείσης τῆς ὀρθῆς λύσεως ἡ τεχνικὴ ἐκτέλεσις οὐδεμίαν θέλει παρουσιάσει δυσχερείαν. Τὸ πρῶτον σκέλος ἐπέχον θέσιν κυματοθραύστου, ἀλλὰ καὶ ἰσοβάθρας πλευρίσεως διὰ τὰ μικροτέρου ἐκτοπίσματος πλοῖα, δέον νὰ παρουσιάσῃ ἀφ' ἐνὸς μὲν πλήρη διατομὴν, διὰ νὰ ἀποκόπη τῆς κυματοῦσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐσωτερικῶς κατακόρυφον παρειᾶν διὰ τὸ πλεύρισμα τῶν ἀτμοπλοίων. Διὰ τὴν θεραπείαν τῶν δύο τούτων ἐναγῶν προσεκρίθη μικτὸν σύστημα διατομῆς, δαπέδου στηριζομένου ἐπὶ πασσάλων ἐξικνουμένων μέχρι τοῦ στερεοῦ ἐδάφους καὶ ἐξωτερικῆς προστασίας διὰ λιθορριπῶν.

Τὸ δεύτερον σκέλος χρησιμεῖον μόνον διὰ τὸ πλεύρισμα ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς μεγάλου ἐκτοπίσματος ἀτμοπλοίων, δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ γίνῃ πλήρες, διὰ τὸν λόγον τοῦτον προσεκρίθη διατομὴ οὐκί πλήρης, ἔχουσα δύο μεγάλα πλεονεκτήματα πρῶτον τῆς μικρᾶς δαπάνης καὶ δεύτερον τῆς μεγάλης ἀντιστάσεως.

Κατὰ τὴν μελέτην τῶν ἔργων τούτων ἐδόθη ἰδιαίτερα προσοχὴ εἰς τὰ μηχανήματα ἅτινα θ' ἀπαιτηθοῦν καθ' ὅσον τοῦτο ἀποτελεῖ ἰδιαιτάτα διὰ τὴν χώραν μας, ἥτις δὲν εἶναι βιομηχανικῶς προηγμένη, ἓνα σημεῖον ἐξαιρετικῶς λεπτὸν καὶ χρῆζον μερίμνης.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι, πολλοὶ εἶναι αἱ μελέται Λιμενικῶν ἔργων ἐν Ἑλλάδι (ἰδὲ μελέτην Λιμένος Ρεθύμνης, Καλαμῶν κλπ.) αἵτινες καίτοι ἐνίοτε ἄσται τεχνικῶς, ἐκρίθησαν ἀνεφάρμοστοι μὴ παρουσιαζομένων ἐργολάβων διὰ τὴν ἀνάληψιν τῶν ἔργων.

Τοῦτο ἀναντιρρήτως ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός ὅτι, αἱ μελέται αὐταὶ ἐγένοντο θεωρητικῶς μακρὰν τῆς πραγματικότητος.

Ἐφροντίσαμεν ἐπιμελῶς, ἔχοντες ὑπ' ὄψει ὅτι ἡ Λιμενικὴ Ἐπιτροπὴ Χανίων ἐπιθυμεῖ, οὐχὶ ἀπλῶς νὰ τοποθετηθῇ εἰς τὸ ἀρχεῖόν της μίαν εἰσέτι μελέτην, ἀλλὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὰ ἔργα ταῦτα, νὰ μελετήσωμεν κατὰ τοιοῦτον τρόπον τὰ ἔργα, ὥστε ταῦτα νὰ εἶναι εὐχερῶς καὶ ταχέως ἐκτελεστά.

Ὡς μόνον μηχανήματα προβλέπονται, γερανοὶ ἀτμοκίνητοι τῶν 7 τόννων, τῶν ὁποίων ὑπάρχει πλῆθος ἐν Ἡρακλείῳ, εἰς μαλακτῆρ, μία φορτηγὸς πετρωμάτων, εἰς πασσαλοπήκτης, μία λέμβος δυτῶν.

Καὶ ναὶ μὲν, διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων τούτων, δέον νὰ εὐρεθῇ ἐργολάβος εἰδικὸς περὶ τὴν ἐκτέλεσιν παρομοίων ἔργων, ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶνε δυσχερὲς ἐφ' ὅσον ἴθιλε ληφθῆ πρόνοια ὅπως μεταξύ τῶν προσόντων τῶν ἐργολάβων οἵτινες μέλλουσι νὰ διαγωνισθῶσι ζητηθῇ πιστοποιητικὸν ἐκτελέσεως παρομοίων Λιμενικῶν Ἔργων.

B'.) ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ

Ἡ κατασκευὴ τῶν ὑπὸ μελέτην ἔργων ἦτοι, τῶν ἐσωτερικῶν ἔργων Σούδας καὶ τῶν ἔργων βελτιώσεως τοῦ παλαιοῦ Ἐνετικῆς Λιμένος, δύναται νὰ συντελεσθῇ ταχύτατα διὰ τῶν ὑπαρχόντων ἀποθεμάτων τοῦ Λιμενικοῦ Ταμείου καὶ τῆς συνάψεως μικροῦ δανείου μακροῦ ἀποσβέσεως, ἄνευ οὐδὲ τῆς ἐλαχίστης περαιτέρω ἐπιβαρύνσεως τοῦ ἐμπορίου.

Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔχει ἰδιάζουσαν ὄλως σημασίαν καθ' ὅσον ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας τῆς παγκοσμίου κρίσεως, εἶναι ἐξόχως ἐπικίνδυνον νὰ ἐπιβαρύνηται ὁποσδήποτε διὰ προσθέτων βαρῶν ἡ ἐμπειρική κίνησις ἐνός τόπου, ἔχοντος ἤδη ν' ἀντιμετωπίσῃ σφοδρὸν συναγωνισμόν. Δεδομένου δ' ἄλλως τε, ὅτι τὰ ὑπάρχοντα ἀποθέματα τοῦ Λιμεν. Ταμείου Χανίων ἀποφέρουσιν ἐλάχιστον τόκον, εἶνε ἐνδεειγμένη ἡ χρησιμοποίησις τούτων, κατὰ παραγωγικωτέραν κατεύθυνσιν.

Ἐχομεν δὲ τὴν γνώμην, ὅτι ἡ χρησιμοποίησις τούτων καθ' ὅν τρόπον ὑποδεικνύομεν, εἶναι ἡ σκοπιμωτέρα.

Ἡ βελτιώσις κρῶτον τοῦ παλαιοῦ Ἐνετικῆς Λιμένος, καθιστῶσα τὸ ἀνατολικὸν τούτου μῆμα ἀσφαλὲς καὶ ἀσφαλίζουσα τὰ κρηλιδώματά του, θὰ προσφέρῃ σοβαρωτάτας ὑπηρεσίας

εις τὸ διὰ τῶν ἱστιοφόρων καὶ τῶν βενζινοκλοίων διενεργούμενον παράκτιον ἐμπόριον.

Ἐξ ἄλλου ἡ κατασκευὴ προβλήτος ἐν Σούδα, παρὰ τὴν ὁποῖαν ἀσφαλῶς καὶ ἀνέτως θὰ πλευρίζουν μέγαλον ἐκτοπίσματος ἀτιμόπλοια, διενεργούντα ἀντὶ μικροτάτης δαπάνης τὰς φορτοεκφορτώσεις των, θὰ δώσῃ νέαν ζωὴν, διανοίγουσα νέους ὁρίζοντας εἰς τὴν ἐμπορικὴν κίνησιν τῶν Χανίων.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι διὰ τὰ διαπλέοντα τὴν μεσόγειον μεγάλα ἀτιμόπλοια, προϋποθέσεις sine qua non διὰ τὴν προσέγγισίν των εἶς τινα λιμένα, εἶναι ἡ ἀσφαλὴς προσόρμησις ἀλλ' ἰδίᾳ ἡ ταχυτάτη φορτοεκφόρτωσις.

Μέχρι τοῦδε, ἡ προϋπόθεσις αὕτη δὲν ἐπληροῦτο διότι, εἰς μὲν τὰ Χανιά ἦτο προβληματικὸν ἂν προσεγγίζον τὸ ἀτιμόπλοιον θὰ εὗρισκε καταλλήλους καιρικὰς συνθήκας νὰ ἐργασθῇ, εἰς δὲ τὴν Σούδα, θὰ ἠδύνατο μὲν ὁπωσδήποτε νὰ προσορμησθῇ ἀσφαλῶς, ἀλλὰ ἡ ἐργασία του θὰ ἔδει νὰ γίνῃ ὑπὸ ἐντελῶς προτογόνους συνθήκας.

Δὲν θὰ μεταιοπονήσωμεν παραιτέρω διὰ νὰ ἐξάρωμεν τὰ μέγιστα ἐκπολιτιστικά καὶ ἐμπορικὰ ὀφέλη ἅτινα θὰ προσπορίσῃ εἰς τὴν τοπικὴν οἰκονομίαν, ἡ ὑπαρξίς ἑνὸς σχεδὸν πλήρους λιμένος (διότι περὶ λιμένος πλεόν θὰ πρόκειται). Τρῶτο μόνον ὡς παράδειγμα ἀναφέρωμεν. Ἡ κατασκευὴ τοῦ μεγάλου βραχίονος ἐν Ἡρακλείῳ, ἠτις ἐπέτρεψε τὴν ὑπὸ κανονικὰς συνθήκας ἐργασίαν τῶν ἀτιμοπλοίων ὑπὸ τὴν προστασίαν τούτου, ἐγένετο ἡ ἀπαρχὴ ἑνὸς σοβαροῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου νωπῶν φρούτων, τὸ ὁποῖον σήμερον ἀποτελεῖ σχεδὸν τὴν σάνίδα σωτηρίας τοῦ χεῖμα ζομένου ἐμπορίου τοῦ Ἡρακλείου.

Γ) ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ

Εἴμεθα ὑποχρεωμένοι καὶ τὴν ἀποψιν ταύτην νὰ ἐξετάσωμεν καθ' ὅσον προχείρως καὶ ἐντυπωσιακῶς λέγεται, καὶ πιστεύεται ὅτι, ἡ κατασκευὴ τῶν ἐσωτερικῶν ἔργων Σούδας, θὰ σημάνη μίαν ἐμπορικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀναστάτωσησιν τῶν Χανίων.

Ἔχομεν ὅμως ἀντιθέτως τὴν πεποίθησιν ὅτι, ἐξαιρέσει μικρᾶς ὑποτιμήσεως τῶν παρὰ τὴν παραλίαν τῶν Χανίων γηπέδων, ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἔργων Σούδας θὰ ἀναζωογονήσῃ τὸ ἐμπόριον τῶν Χανίων.

Δὲν ἐπιθετόμεν νὰ δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ σοβαρῶς ὅτι ἡ

πόλις τῶν Χανίων συγκεντρώνει σήμερον τὸ ἔξαγωγικὸν καὶ εἰσαγωγικὸν ἐμπόριον τοῦ Νομοῦ Χανίων, ἔξαιρέσει ὀρισμένων εἰδῶν πολυτελείας τῶν ὁποίων ἡ εἰσαγωγή διενεργεῖται κατὰ τὸ πλεῖστον μέσῳ Πειραιῶς, ἔφ' ὅσον εἶναι γνωστὸν ὅτι πλεῖστοι ὄρμοι τῆς βορείας καινοτίας παραλίας τῆς Δυτικῆς Κρήτης, ὁσημέραι ἐξελισσόμενοι, συγκεντρῶνουν τὸ ἐμπόριον τῆς ἐνδοχώρας τῶν. καὶ ἔφ' ὅσον τὰ Χανιά δὲν θέλουσι προσφέρει (ὅπως τοῦτο δὲν συμβαίνει μέχρι σήμερον) καλύτερας συνθήκας ἐπιτροπεύσας τὴν προσέγγισιν μείζονος ἐκτοπίσματος ἀτμοπλοίων, ἢ κατάστασις αὐτῆ θέλει βαίνει ἐπὶ τὰ χεῖρα μὲ τὴν παροδὸν τοῦ χρόνου.

Ἔτερον σημεῖον, περίε τοῦ ὁποίου γίνεται μεγάλη συζητήσις εἶναι ἡ ἀπόστασις τῆς Σούδας ἀπὸ τῶν Χανίων.

Καὶ προκειμένου μὲν περὶ τοῦ ἔξαγωγικοῦ ἐμπορίου, διὰ τὴν τόνωσιν τοῦ ὁποίου πρέπει νὰ καταβληθῇ ἡ μεγίστη φροντίς, διερωτώμεθα κατὰ τὴν ἠθέλε ζημιώσῃ τὸ γεγονός ὅτι, ἀντὶ νὰ συγκεντρωθῆται εἰς τὴν πόλιν τῶν Χανίων, θὰ μεταφέροται ἀπ' εὐθείας εἰς Σούδαν ὅπου θὰ τοῦ παρέχονται παντὸς εἶδους εὐκολία.

Δὲν ὑπάρχει οὐδεὶς ἀπολύτως λόγος νὰ ἐκφυγῇ τοῦτο ἔκ τῶν χειρῶν τῶν ἐμπόρων Χανίων οἵτινες, (καὶ ἔφ' ὅσον βεβαίως δύναται τοῦτο νὰ λεχθῇ), ἂν τὸ διατηροῦν εἰς χεῖρας τῶν σήμερον, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ἐπιχειρηματικὸν τῶν πνεῦμα, τὴν μόρφωσίν τῶν, καὶ λ. π. οὐχὶ δὲ βεβαίως εἰς τὸ γεγονός ὅτι ὁ μὴ ὑπάρχων Λιμὴν Χανίων προσελκύει τοῦτο.

Οὐδὲν θ' ἀλλάξῃ εἰς τὴν παρούσαν τῶν πραγμάτων κατάστασιν. Τὸ ἐμπόριον θὰ διεξάγῃται ἐν Χανίσις μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι θὰ διεξάγῃται ἐπὶ ἀσφαλτοστέων βάσεων, δεδομένου ὅτι πᾶς ἔμπορος θὰ εἶναι βέβαιος διὰ τὴν εἰς ὀρισμένην ἡμερημίαν φόρτωσιν καὶ δὲν θὰ ἐλαφίεται, ὡς τοῦτο συμβαίνει μέχρι σήμερον, εἰς τὴν καλὴν προαίρεσιν τῶν ἀνέμων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ἡ λύσις Σούδας εἶναι ἡ μόνη, λογικὴ καὶ πραγματοποίησιμος, ἄνευ ἰδιαιτέρων οικονομικῶν ἐπιβιβύνσεων. Νομίζομεν δὲ ὅτι ἡ Λιμενικὴ Ἐπιτροπὴ Χανίων, ἥτις μετὰ τόσου ζήλου

εμελέτησε τὰς ἀνάγκας τοῦ τόπου, δέον μετὰ θάρρους καὶ ὑπομονῆς νὰ προβῇ εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν ἔργων τούτων, ἀδιαφοροῦσα διὰ τὰς παρουσιαζομένας ἀντιστάσεις.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 1ῃ Ὀκτωβρίου 1930

Ὁ Συντάξας Μηχανικὸς

Α. ΠΕΡΔΙΚΑΡΗΣ

